

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İcra İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : 86420598-271/5728
Konu : Yabancı Alacaklıdan Teminat
Alınması Hakkında

19.06.2023

DAĞITIM YERLERİNE

İcra dairelerinde icra takibi açmak amacıyla müracaatta bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler ile Türkiye'de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşlarının taleplerinin değerlendirilmesi ve icra takibinin kabul edilmesi aşamasında teminat alınıp alınmayacağı ile teminata karar veren merci ve alınacak teminatın belirlenmesi hususlarında tereddütlerin yaşandığı Başkanlığımıza ulaşan görüş taleplerinden anlaşılmıştır.

Alacaklısı yabancı gerçek ve tüzel kişiler ile Türkiye'de mutad meskeni bulunmayan Türk vatandaşlarından alınacak teminata ilişkin mevzuat hükümleri incelendiğinde;

5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un "Teminat" kenar başlıklı 48'inci maddesinde "(1) Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadır.

(2) Mahkeme, dava açanı, davaya katılanı veya icra takibi yapanı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar." hükmüne,

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Teminat Gösterilecek Yerler" kenar başlıklı 84'üncü maddesinde "(1) Aşağıdaki hâllerde davalı tarafın muhtemel yargılama giderlerini karşılayacak uygun bir teminat gösterilir:

a) Türkiye'de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşının dava açması, davacı yanında davaya müdahil olarak katılması veya takip yapması.

b) Davacının daha önceden iflasına karar verilmiş, hakkında konkordato veya uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma işlemlerinin başlatılmış bulunması; borç ödemededen aciz belgesinin varlığı gibi sebeplerle, ödeme güçlüğü içinde bulunduğu belgelenmesi.

(2) Davanın görülmesi sırasında teminatı gerektiren durum ve koşulların ortaya çıkması hâlinde de mahkeme teminat gösterilmesine karar verir.

(3) Mecburi dava ve takip arkadaşlığında teminat gösterme yükümlülüğü, bu yükümlülüğün tüm davacılar bakımından mevcut olması hâlinde doğar." hükmüne yer verildiği görülmüştür.

Haklarında icra takibi başlatılan borçluların icra takibinin açılması ve devamı işlemleri nedeniyle olası zararlarının tazmini hususları ise 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun;

"İtirazın iptali" kenar başlıklı 67'nci maddesinin ikinci fıkrasında "Bu davada borçlunun itirazının haksızlığına karar verilirse borçlu; takibinde haksız ve kötü niyetli görülürse alacaklı; diğer tarafın talebi üzerine iki tarafın durumuna, davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre, red veya hükmolunan meblağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere, uygun bir tazminatla mahkum edilir."

"İtirazın kesin olarak kaldırılması" kenar başlıklı 68'inci maddesinin yedinci fıkrasında "İtirazın kaldırılması talebinin esasa ilişkin nedenlerle kabulü hâlinde borçlu, talebin aynı nedenlerle reddi hâlinde ise alacaklı, diğer tarafın talebi üzerine yüzde yirmiden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir.

* Bu evrak, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

Borçlu, menfi tespit ve istirdat davası açarsa, yahut alacaklı genel mahkemede dava açarsa, hükmolunan tazminatın tahsili dava sonuna kadar tehir olunur ve dava lehine sonuçlanan taraf için, daha önce hükmedilmiş olan tazminat kalkar."

"İtirazın geçici olarak kaldırılması" kenar başlıklı 68/a maddesinin sekizinci fıkrasında "İtirazın muvakkaten kaldırılması talebinin kabulü halinde borçlu, bu talebin reddi halinde ise alacaklı, diğer tarafın talebi üzerine yüzde yirmiden aşağı olmamak üzere tazminata mahkum edilir. Borçlu, borçtan kurtulma, menfi tespit veya istirdat davası açarsa, yahut alacaklı genel mahkemede dava açarsa hükmolunan tazminatın tahsili davaonuna kadar tehir olunur ve dava lehine sonuçlanan taraf için, daha önce hükmedilmiş olan tazminat kalkar."

"İtirazın muvakkaten kaldırılmasının hükümleri" kenar başlıklı 69'uncu maddesinin beşinci fıkrasında "Borçtan kurtulma davasında haksız çıkan taraf, dava veya hükmolunan şeyin yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere münasip bir tazminatla mahkum edilir."

"Menfi tespit ve istirdat davaları" kenar başlıklı 72'nci maddesinin beşinci fıkrasında "Dava borçlu lehine hükme bağlanırsa derhal takip durur. İlamın kesinleşmesi üzerine münderecatına göre ve ayrıca hükme hacet kalmadan icra kısmen veya tamamen eski hale iade edilir. Borçluyu menfi tespit davası açmaya zorlayan takibin haksız ve kötü niyetli olduğu anlaşılırsa, talebi üzerine, borçlunun dava sebebi ile uğradığı zararın da alacaklıdan tahsiline karar verilir. Takdir edilecek zarar, haksızlığı anlaşılan takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olamaz."

"Üçüncü şahsın istihkak iddiası" kenar başlıklı 97'nci maddesinin on beşinci fıkrasında "İstihkak davası sabit olur ve birinci fıkra gereğince istihkak iddiasına karşı itiraz eden alacaklı veya borçlunun kötü niyeti tahakkuk ederse haczolunan malın değerinin yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere itiraz edenden tazminat alınmasına asıl dava ile birlikte hükmolunur."

"İtirazın incelenmesi" kenar başlıklı 169/a maddesinin altıncı fıkrasında "Borçlunun itirazının icra mahkemesince esasa ilişkin nedenlerle kabulü hâlinde kötü niyeti veya ağır kusuru bulunan alacaklı, takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere; takip muvakkaten durdurulmuş ise bu itirazın reddi hâlinde borçlu, diğer tarafın isteği üzerine takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir. Borçlu, menfi tespit ve istirdat davası açarsa yahut alacaklı genel mahkemede dava açarsa, hükmolunan tazminatın tahsili dava sonuna kadar tehir olunur ve dava lehine sonuçlanan taraf için, daha önce hükmedilmiş olan tazminat kalkar."

"İmzaya itiraz" kenar başlıklı 170'inci maddesinin dördüncü fıkrasında "İcra mahkemesi, itirazın kabulüne karar vermesi hâlinde, senedi takibe koymada kötü niyeti veya ağır kusuru bulunduğu takdirde alacaklıyı senede dayanan takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata ve alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder. Alacaklı genel mahkemede dava açarsa, para cezasının tahsili dava sonuna kadar tehir olunur ve bu davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan para cezası kalkar." hükümlerine yer verilerek düzenleme yapıldığı anlaşılmıştır.

Konuya ilişkin içtihatlar ve öğreti değerlendirmelerinde ise;

Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 11.02.2016 tarihli 2015/26555 Esas 2016/3489 Karar sayılı, 05.03.2015 tarihli 2014/29710 Esas 2015/4930 Karar sayılı, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 15.02.2013 tarihli 2012/13042 Esas 2013/1552 Karar sayılı ilamlarında "... Mahkeme dava veya takibin niteliğine ve duruma göre davacıyı, davaya katılanı veya takip isteğinde bulunanı karşılıklılık esasına göre teminat göstermekten muaf tutabilir. Yasada öngörülen (mahkeme) teriminin icra takipleri için (icra dairesi olarak) anlaşılması gereklidir. ..." denilmek suretiyle değerlendirme yapıldığı görülmüştür (Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı 2. Baskı, s. 171, Ankara 2013).

6100 sayılı Kanun'un 84'üncü madde gerekçesi "*Maddede yer alan düzenlemeyle takipler bağlamında teminat gösterme yükümlüğünün doğması hâlinde, davada teminatla ilgili olarak hâkim tarafından alınması gereken kararların, takiplerde işin doğası gereği, cebri icra prosedürünün işleyişinde başından sonuna kadar birinci derecede rol ve sorumluluk üstlenmiş olan icra müdürleri tarafından alınacağı hüküm altına alınmıştır.*" şeklinde kaleme alınmıştır.

* Bu evrak, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.

Mevzuat hükümleri, Yargıtay içtihatları ve öğretinin bu konudaki düşüncelerinin değerlendirilmesinde; yabancı alacaklının veya Türkiye'de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşlarının Türkiye'de icra takibi yapabilmesi için teminat yatırmasının zorunlu olduğu, 5718 sayılı Kanun'un 48'inci maddesinin teminattan muafiyet hâlini düzenleyen ikinci fıkrası gereğince mahkemenin (icra dairesinin) dava açanı, davaya katılanı veya icra takibi yapanı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutacağını bildirdiği, bu madde kapsamında muafiyetin karşılıklılık esas çerçevesinde tanınmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Buradaki amaç, icra takibi açan alacaklının mensup olduğu devlette Türk vatandaşları için de aynı muafiyetin tanınabilmesidir. Diğer taraftan 5718 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinde "*Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklıdır.*" denilmek suretiyle teminattan muafiyeti öngören sözleşmeler saklı tutulmuştur. Böylelikle alacaklının mensup olduğu veya ikâmet ettiği ülke ile Türkiye arasında teminattan muafiyeti öngören ikili veya çok taraflı bir sözleşme varsa, ilgili yabancı uyruklu veya Türkiye'de ikametgâhı olmayan kişi teminat yatırmayacaktır.

Yabancıların teminat yatırma zorunluluğunda akdî muafiyete ilişkin açıklamalara, Bakanlığımız Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğünün aşağıdaki sayfasından ulaşılması mümkündür.

<https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yabancilarinteminat-yatirma-yukumlulugu05032021034324>)

Ayrıca, yabancı devlet ile Ülkemiz arasında teminattan muafiyete ilişkin fiilî mütekabiliyet bulunup bulunmadığı hususundaki bilgi taleplerine yönelik olarak, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğünce Dışişleri Bakanlığında bilgi talep edilmekte ve alınan bilgiler talepte bulunan adli makamlara iletilmektedir.

Bu itibarla;

İcra takibinde alacaklıdan alınması gereken teminatın Ülkemiz ile yabancı devlet arasında mütekabiliyet bulunup bulunmadığının gözetilerek cebri icra prosedüründe icra dairesi tarafından takdir edilmesi gerekmektedir.

Karşılıklılık esasının sağlanmadığı ve teminat alınmasının gerektiği düşünülen durumlarda alacaklının teminat alınmaması gerektiği yönünde talebi ve benzeri hâllerde Bakanlığımız Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğünden görüş alınması uygun olacaktır.

Yukarıda yazılı hükümler çerçevesinde mahkemelerce borçlunun uğraması muhtemel zararlarının tazmini için teminat miktarının takip konusu alacağın yüzde yirmisinden az olmamak kaydıyla belirlendiği, bu nedenle teminat alınması gereken hâllerde oranın takip konusu alacağın yüzde yirmisinden az olmayacak şekilde belirlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Konunun yargıya intikal etmesi hâlinde ise yargı mercilerince verilecek karara göre işlem yapılması gerekecektir.

Bilgi edinilmesiyle konunun yargı çevrenizde bulunan icra dairelerine duyurulmasını rica ederim.

Yusuf ARAPOĞLU

Hâkim

Bakan a.

Başkan

Ek : Dağıtım Listesi (148 Muhatap)

* Bu evrak, 5070 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak elektronik imza ile imzalanmıştır.